

Miljødirektoratet/ Klima- og
miljødepartementet

Dato: 10.10.2025
Deres ref.: 2025/11697

Høring – Forslag til endringer i vass- og avløpsanleggslova og forurensningsforskriften om overvannsgebyr

1. Innledning

Finans Norge viser til miljødirektoratets høringsnotat av 10.06.2025 der forslag til endringer i vass- og avløpsanleggslova og forurensningsforskriften om etablering av overvannsgebyr, sendes på høring.

Finans Norge er positive til at arbeidet med regelverket for overvann og NOU 2015:16 Overvann i byer og tettsteder nå følges opp.

Klimaendringene fører til mer og kraftigere regn, og overvannsskader er forventet å øke i omfang. De ti siste årene har forsikringsselskaper utbetalt over 38,3 milliarder kroner i erstatning knyttet til vær- og naturskader. Vanninntrengning i bygninger etter kraftige regnbyger, særlig i urbane områder, utgjør nå rundt halvparten av alle vær- og naturskader. I 2024 var det nesten 40 000 forsikringsmeldte skader relatert til overvann og overbelastede rør, og erstatningene har økt med nær 70 prosent siden 2015. Dette viser at overvannsskader er et betydelig og voksende samfunnsproblem.

2. Finans Norges hovedsynspunkter

- Finans Norge støtter innføring av overvannsgebyr som et virkemiddel for å sikre finansiering av nødvendige tiltak.
- Krav om plan for overvannshåndtering bør gjelde alle kommuner, uavhengig av om gebyr innføres, og være en forutsetning for bruk av gebyrmidler.
- Det må sikres at inntektene fra overvannsgebyret utelukkende benyttes til overvannshåndtering. Bruk av gebyrmidler og krav til plan for overvannshåndtering må være tydelig regulert.
- Et differensiert gebyrsystem, med både en fast og variabel del kan gi insentiver til både kommuner og grunneier for å redusere risikoen.
- Lovverket bør tilrettelegge for finansieringsløsninger som fremmer etablering av kostnadseffektive overvannsanlegg.
- Støtter tydeligere virkemidler for forebygging, bedre utnyttelse av overvann som ressurs og økt bruk av naturbaserte løsninger.
- Støtter en tydeliggjøring av og nye virkemidler for å forebygge skader og å utnytte overvann som ressurs og økt bruk av naturbaserte løsninger.

- Kunnskapsbanken bør videreutvikles og tas i bruk som et nasjonalt verktøy for målrettet og samfunnsøkonomisk overvannshåndtering.

3. Finansiering av overvannshåndtering

Det fremkommer i punkt 3 i høringen at dagens regelverk gir kommunene ulike hjemler og finansieringsmekanismer for å planlegge, etablere og drifte skadeforebyggende overvannssystemer. Det fremkommer videre at kommunen kan kun pålegge privat eier krav til overvannshåndtering dersom pålegget er forsvarlig og ikke påfører for store kostnader. Ettersom dette er begrensende for kommunene er det viktig at det defineres hva som ligger i "forsvarlig kostnad". Finans Norge mener at det ikke må åpnes for at private eiere kan få pålegg for håndtering av overvann dersom bakenforliggende årsak er manglende overvannshåndtering fra kommunens side.

Finans Norge tror at det å pålegge private eiendommer et ansvar for å etablere overvannsanlegg kan føre til stor variasjon av kvalitet. Sammen med fravær av kontroll med, og vedlikehold av anlegg vil potensiale for skade øke. Vi støtter mål og ambisjoner om naturbaserte løsninger, og mener at kommunen må ha hovedansvar for overvannshåndtering, både når det gjelder etablering og vedlikehold av anlegg. Private grunneiere bør kun pålegges ansvar når kommunen kan dokumentere at tiltakene er samfunnsøkonomisk forsvarlige. Offentlig ansvar gir bedre forutsetninger for kvalitet, kontroll og vedlikehold, og reduserer risikoen for skader.

4. Lønnsom og kostnadseffektiv overvannshåndtering

Finans Norge er enig i at kommunen må utarbeide en plan for overvannshåndtering for å kunne innkreve overvannsgebyr. Det er viktig å sørge for at overvannsgebyret faktisk går til det formål det er ment til, og det er videre viktig at kostnadene for eiendomsseier ikke blir for høy. Det bør også være et krav til alle kommuner å ha en plan for overvannshåndtering, uavhengig om den enkelte kommune velger å innføre overvannsgebyr.

I punkt 4.1 i høringen står det «kunnskap om lavpunkter i terrenget, naturlige avrenningsveier, skadestatistikk og kritiske byggverk kan settes sammen i kart- og modellverktøy for å vise hvilke områder som er utsatt for høye avrenningshastigheter og oversvømmelser, og for å vise hvilket skadeomfang som kan oppstå ved en gitt nedbørhendelse». Finans Norge vil informere om at det allerede er utviklet et kart- og modellverktøy for å se hvor vannskadene inntreffer - Kunnskapsbanken.

Kunnskapsbanken, utviklet av Direktoratet for beredskap- og sikkerhet (DSB) i samarbeid med Finans Norge, gjør informasjon om risiko og sårbarhet for vær- og naturhendelser lettere tilgjengelig. Den samler data fra forsikringsselskaper, NVE, Norsk Klimaservicesenter, Meteorologisk institutt (MET), Statens vegvesen, den statlige naturskadeordningen og DSBs egne systemer. Dette gjør Kunnskapsbanken til et viktig verktøy for nasjonale og lokale myndigheter for å identifisere risikoområder og sårbare verdier. Kunnskapsbanken kan bidra til et bedre beslutningsgrunnlag i planprosesser og tilpasningsarbeid ute i kommunene.

Utfordringen med Kunnskapsbanken er at videre drift, oppdatering og utvikling er lagt på is grunnet manglende prioriteringer i DSBs budsjetter. Finans Norge mener det er viktig å bygge videre på den eksisterende plattformen, fremfor å bygge nye modeller og verktøy. Kunnskapsbanken er et kraftfullt planverktøy som viser verdien av konstruktivt offentlig-privat samarbeid for å løse viktige samfunnsutfordringer.

Analyse av risiko og sårbarhet er viktig for å avdekke hvor forebygging og tilpasningstiltak er nødvendig, og hvor den samfunnsøkonomiske nytten er størst. Finans Norge oppfordrer departementet til å bidra til at DSB prioriterer Kunnskapsbanken for å hjelpe kommunene til en effektiv og samfunnsøkonomisk overvannshåndtering.

5. Forslag til gebyrfinansiering av kommunens overvannshåndtering

Finans Norge mener det er positivt å åpne for at kommuner skal få mulighet til å finansiere åpne, lokale overvannstiltak gjennom overvannsgebyr. Innføring av overvannsgebyr kan være et viktig insentiv for kommunene til å utarbeide planer for overvannshåndtering. Finans Norge er enig i at overvannsgebyr er en hensiktsmessig finansieringsmekanisme for å sørge for at kommunen prioriterer overvannshåndtering og at gebyret er basert på selvkost og ikke krav om full kostnadsdekning.

Kommunen bør kunne benytte overvannsgebyret til å støtte private overvannstiltak som dokumentert nytte for kommunens innbyggere. En slik støtteordning til private eiere vil kunne bidra til insentiver til bedre overvannshåndtering og samarbeid mellom kommunen og eiendomsbesitter.

6. Økonomiske og administrative kostnader

Finans Norge mener det er avgjørende at kommunenes ansvar for overvannshåndtering tydeliggjøres i regelverket. Det må sikres at det offentlige tar hovedansvaret for nødvendige tiltak, slik at kostnader og ansvar ikke uforholdsmessig overføres til den enkelte eiendomsseier.

Overvannshåndtering krever betydelige investeringer i både infrastruktur, planlegging og vedlikehold. Kommunene må derfor prioritere dette arbeidet i sine budsjetter og planer, og sørge for at finansieringen er forutsigbar og rettferdig fordelt. Kostnadene som eventuelt pålegges eiendomsseiere gjennom gebyrer eller andre ordninger, må stå i rimelig forhold til den enkeltes nytte og mulighet til å påvirke overvannsproblematikken.

7. Avslutningsvis

Finans Norge støtter forslagene i høringen og ser positivt på at overvannshåndtering prioriteres. Et tydelig regelverk, målrettet bruk av overvannsgebyr og styrket planarbeid i kommunene er avgjørende for å redusere skadeomfang og fremme bærekraftige løsninger.

Vi oppfordrer departementet til å sikre klare rammer og videreutvikling av verktøy som Kunnskapsbanken for å styrke det forebyggende arbeidet. Etter vårt syn vil utvikling av et nytt kart- og modellverktøy være en lite hensiktsmessig ressursbruk, da Kunnskapsbanken allerede dekker dette behovet.

Avslutningsvis oppfordrer Finans Norge Miljødirektoratet til å ta initiativ til dialog med DSB, med sikte på å prioritere oppdatering og videreutvikling av Kunnskapsbanken. Dette vil sikre at kommunene får tilgang til oppdaterte og relevante data for en effektiv og kunnskapsbasert overvannshåndtering.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Line Hansen

Fagdirektør skadeforsikring

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og inneholder derfor ingen signatur(er)